

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIAȚIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

10

CUPRINSUL:

	Pag.
Dr. A. Chețianu: Lupta împotriva beuturilor	519
Comuna „Viitorul“	521
Dr. P. Șpan: Moțul și firea lui	526
Dr. I. B.: Sfaturi doctorești	528
Cărările vieții	530
Din popor	531
Știri	532

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament. Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an 4 cor.

Pe jumătate de an 2 „

Pe trei luni 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărăimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuos articole cu povețe economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

Abonamentul: Pe un an 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni 1 „ Pentru România . . . 6 Lei	REDACTOR: OCTAVIAN GOGA.	Redacția și administrația : Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6.
---	---	--

LUPTA ÎMPOTRIVA BEUTURILOR.

În zilele trecute, au ținut doctorii și alți învățați în Svedia, țară ce cade dela noi departe spre miază noapte, o adunare mare. Venit-au oameni din toate părțile lumii, chiar și din America.

Ce i-a îndemnat să se adune? Binele oamenilor.

De câțiva ani, doctorii cuprinși cu vindecarea bolnavilor, au luat seamă, că o boală rea a intrat între oameni, rea, cu mult mai rea și mai primejdioasă decât cholera, ciuma de odinioară. *Alcoolism* se numește boala asta, și se leagă de oamenii, cari beau vinars (rachiu), vin, bere și alte beuturi spirtoase.

Alcoolismul face multe rele, amenință cu perire familii, neamuri întregi, potopește averile cele mai frumoase, făcând loc sărăciei; îl stoarce pe om de putere, îl tâmpește la minte, pe scurt îl face nimica trupește și sufletește, și-l pornește la groapă înainte de vreme.

Să mai pomenesc de cinste, cea mai prețioasă avere a omului, pe care cel beutor și-o perde? De averea lui mistuită, de soția și copiii rămași, ori de boalele grele, cari se încuibează în trupul omului beutor? cum e boala de apă, boala seacă, apoi moartea fără de veste. Să pomenesc de temnițe, cari sunt pline cu vinovați, de cei ce au făcut fărădelegile (omor, bătaie, hoție) în beție; sau de casele de nebuni, — unde cum spun doctorii — abia mai încap, cei cu mintea turburată de

beuturile spirtuoase? Să mai spun de jalnica moștenire a copiilor, cari din vina părinților beutori, au rămas muți, tâmpiți la minte, schilavi? Dar nu le mai înșir toate, par'că i-e greu omului, să se și gândească la atâtea nenorociri, câte lasă după sine beutura.

Mă întorc la adunarea pomenită, căreia i-am putea zice: adunarea înțelepților și oamenilor cu milă. În adevăr acești oameni, îngroziți de relele, ce le cauzează beutura de vinars (rachiu); înspăimântați de atâți oameni slăbiți, galbini la față, apoi de sărăcia, care se întinde peste sate ca un potop: s'au simțit îndemnați ca să se adune și să chibzuiască mijloacele potrivite pentru a împedecă lățirea beuturilor.

An de an se adună la sfat, în altă și altă țară; acum doi ani au fost la noi, în Budapesta.

Fiind învățații adunați, unii își dau seamă de aceea ce au făcut peste an, își desvălesc învățăturile cu privire la stricăciunea beuturilor; alții arată chipul, cum să se lumineze poporul, ca să înțeleagă și el că beutura nu-i sănătoasă, și să știe că trebuie să se ferească de ea, ca de o primejdie, în care mulți ajung pe neștiute, întră în ea ca într'o apă din ce în ce mai afundă, până ajung la vultoare, din care nu mai pot scăpa, îi duce apa cu sine.

Așa e beutura, par'că te înșală; la început o guști numai, cum fac copiii și tinerii, căroră li-o dau părinții, negândindu-se, că-i pornesc pe cale rea; o beai apoi din obicei, înainte de masă, la pomeni, mai la praznice ș. a. cu timpul obiceiul se schimbă în patimă, trupul însetează mereu, cere beatură, acum e bolnav, nu mai are voință, nu judecată, slăbește într'una și se apropie de locul de veci.

Paza bună te ferește de rău. Să grijim mai ales de copii și tineri, ca să nu cadă în primejdia beuturii. Zic unii că beau, ca să poată lucra, cred așadară, că

în beutură e puterea; sunt în rătăcire — doctorii cari cunosc temeinic trupul omului, de mult au spus-o, și au repetit-o acum și învățații adunați în Svedia, că beutura nu adaugă nimic la puterea trupului; ba — zic ei — încă-l slăbește, și-l aduce în neputință de a se împotrivi boalelor, de unde urmează că se îmbolnăvește mai adeseori decât trupul treaz și cumpătat.

Putere îi dau trupului numai mâncările (lapte, brânză, ouă, carne, fasole, cartofi, pâne, mămăligă ș. a.) cari se prefac în sânge și carne, apoi apa bună, care îl răcorește și curăță, pe urmă aerul curat.

În Svedia, într'o vreme erau foarte lățițe beuturile, oamenii de bine, au pornit însă luptă împotriva lor, au înființat însoțiri, tovarășii, membrii cărora s'au legat, că nu vor bea și că își vor da toată silința ca să împedeze și pe alții dela beătură.

Roadele acestor însoțiri se văd azi în toate părțile. Oamenii sunt sănătoși și harnici, aproape toți știutori de carte; au câmpuri îngrijite, sate și orașe bogate, școale și biserici de toată frumseța.

La câtă bunătate n'am ajunge și noi, când am păși pe urmele svedienilor.

Dr. A. Chețianu.

COMUNA „VIITORUL“.

XI. Comuna în ajutorul îmbunătățirii economiei vitelor.

«Oameni buni, zice preotul în o prelegere a sa, încă din timpurile cele mai vechi, *animalele de casă* au fost tovarășe nedespărțite ale omului. Vitele au fost ținute, chiar dela început, nu numai pentru *muncă*, ci și pentru *carnea*, *laptele* și *pielea* lor.

Fără vite e cu neputință a face plugărie; pentrucă omul nicicând nu-va putea să trăiască fără lapte, unt, brânză, carne și alte, și prin urmare nu ne vom putea lipsi în veci de vite.

Și dacă chiar ne-am putea lipsi de toate celelalte, nu ne vom putea lipsi de *gunoiul vitelor*, care e îngrășământul cel mai bun și cel mai ieftin pe seama câmpurilor și grădinilor noastre.

Prin urmare nu e îndoială, că vitele formează partea de căpetenie a bogăției oricărui plugar.

Dar cari vite? De bună seamă vitele de neam bun și bine îngrijite. O vită de soiul bun aduce folos cu mult mai mare decât una de soiul rău, deși ținerea acestora adeseori nu cere mai mult nutreț și nici mai multă îngrijire.

Vă întreb acum: țineți Dvoastră seamă de acest adevăr în creșterea vitelor?

Vitele Dvoastre sunt cum se nimerește, de soiuri nu prea de laudă, adesea slabe, rău grijite, neșesălate și rău hrănite.

Da! Pentru că așa v'ați pomenit. Ei, dar în trecut eră cu totul altcum rostul lucrurilor.

În trecut erau oameni mai puțini și moșiile nu erau așa îmbucătățite ca acum. Astfel ei puteau să țină vite mai multe, fie și mai rele.

Azi, în împrejurări atât de deosebite față de trecut, cu moșii mici, cu date multe și alte greutăți nenumărate, nu mai merge așa.

Ca în multe altele, așa și în economia vitelor trebuie neapărat să o rupem cu trecutul și să prăsim *soiuri mai alese de vite*.

Sunt soiuri de vite ale căror vițeii la vârsta de jumătate an au preț mai bun decât o vită mare din soiul nostru slab și pipernicit.

Și iarăș sunt vaci de alte soiuri, cari dau lapte îndoit și întreit mai mult decât vacile ce ținem noi acum,

Nu ne-am vreă binele nostru, ne-am fi chiar înșine dușmani, dacă n'am încercă să facem înnoire și în această privință.

Dar de unde și cum să începem?

Vitele din satul nostru sunt *albe surii în păr și cu coarne mari*. Ele se îndestulesc și cu nutreț mai slab. Rabdă vara căldurile și iarna gerul cel mai mare. Sunt obicinuite cu toate nevoile. Boii sunt foarte tari, iuți și neîntrecuți de jug. Vacile dau lapte gras, dar puțin. Partea lor slabă e că cresc prea încet: abia la 5—6 ani sunt deplin dezvoltate. Ele nici nu se îngrășe așa bine ca alte soiuri de vite, cum sunt s. p. cele roșii, îndeosebi vitele *Pinzgau*. Aceste vite sunt bine făcute și au o statură frumoasă: capul scurt, fruntea lată, coarne mici galbene, grumazi puternici cu salbă sau bărbie mare, trup lung și bine încheiat,

largi în șele, coaste puternice și bine arcuite, flămânzările totdeauna pline, ceea ce le dă totdeauna înfățișare plăcută. Partea dinapoi e rotundă și binedesvoltată. Pielea lor e subțire, moale și se poate ușor mișcă. Au păr scurt, luciu, roșu-închis, ori roșu-gălbui (roșcat), iar pe spinare au o vargă lată albă, care se întinde pe întreaga parte dinapoi cu coadă cu tot, pe uger, pe sub foale și la unele albul acesta încungiură ca un inel partea deasupra a picioarelor. Pe bot sunt totdeauna albe sau galbine, totașă în jurul ochilor.

Vitele de Pinzgau cresc foarte iute, la 2—3 ani sunt deplin desvoltate. La mâncare nu sunt alegătoare. Se îngrașe bine și dau lapte mult, 2400—3000 litri la an. Boii ajung la o greutate până la 10 măji metrice.

Vitele aceste se trag din o țară muntoasă numită Șvițera (Șvaiț) sau Elveția și se numesc și vite de Șvițera. Le priește și se îngrașe tot așa de bine la munte ca și la șes. Sunt frumoase, sprintene, bune de lapte și se pot întrebuița și la jug. Boii îndeosebi sunt foarte tari.

Iată, dragii mei, soiul cel mai prețios de vite! Vacile dau lapte îndoit și întreit mai mult decât vacile albe-surii și prețul lor adesea e îndoit și întreit mai mare. Prețioase sunt, pe cum am mai spus, și pentru că cresc îngrabă.

Cred că mă înțelegeți, dragii mei, și mai ales veți înțelege folosul și binele ce ar urmă asupra Dvoastre a tuturor și asupra comunei întregi, dacă am isbuti cu timp să răspândim acest soi de vite în satul nostru.

Mă întreb acum de nou ce ar fi de făcut?

Bine ar fi dacă fiecărui dintre Dvoastră i-ar da mâna să-și cumpere câte o vacă sau măcar o vițea Pinzgau, soiul curat. Aceasta au făcut-o oameni din alte sate, din apropierea orașelor sau chiar din orașe, unde laptele se caută și plătește foarte bine. Știm astfel de sate în cari s'au adus vaci de Pinzgau în preț de zeci de mii de coroane. Noi însă, în starea noastră de azi, nu o putem face aceasta. Putem însă face altceva. Putem să începem fără amânare îmbunătățirea soiului nostru de vite, pe altă cale, cu mai puține cheltueli și totuș bine.

Aceia dintre Dvoastră, cari pot, să-și cumpere cât mai îngrabă câte o vițea Pinzgau de soiul curat, din cari, cu timp vom putea răspândi acest soi în întreagă comuna,

Pentru obște este neapărat trebuincios să agonisim *tauri de Pinzgau*. Cu ajutorul lor vom îmbunătăți soiul vitelor noastre albe surii, iar din vițelele și vacile Pinzgau, ce-și vor agonisi unii dintre Dvoastră, vom putea în scurt timp să avem în comună un număr mare de vite, soiul curat de Pinzgau.

Noi avem în comună 250 vaci și juninci, și la aceste numai 2 tauri albi, și și aceia ca vai de ei.

Așa nu e bine.

Un taur bun, dar *bun*, nu rău, e de ajuns peste an la 50 de vaci. La 250 de vaci și juninci ne trebuie 5 tauri buni, trecuți de 2 ani.

Acești tauri, ori ce ne-am face, trebuie să-i cumpărăm.

Cu taurii noștri, puțini și jigăriți, parte mare a vacilor noastre rămân sterpe. În loc de 250 de viței, nu avem nici măcar o sută, și și aceștia slabi, iar vacile fără lapte. Pagubele astfel sunt foarte mari.

Părerea mea este, ca să cumpărăm 3 tauri Pinzgau și 2 tauri albi.

Și nici atâta nu e de ajuns. Trebuie să îngrijim de tauri altfel de cum s'a făcut până acum.

Ei trebuie ținuți în grajd bun, cu hrană potrivită, adăpați și țesălați regulat.

Vacile trebuie aduse deosebit, câte una, care cum arată semne de gonit, și lăsate cu taurul împreună, în ocolul făcut anume. Ele trebuie supravegheate, pe cât se poate de cătră stăpân, și nu de servitor, pentru că se știe că: «ochii stăpânului îngrașe și direge vita».

Pentru buna îngrijire a taurilor nu trebuie cruțat nimica.

Spre acest sfârșit trebuie făcut un grajd bun cu mai multe încăperi, cu ocol pentru gonit, cu alte despărțăminte pentru armăsar, vieri, și casă pentru îngrijitor.

Îngrijitorul însuș trebuie să fie un om cinstit, priceput și de nădejde, pentru că lui i-se încredințează o avere întregă».

Pe urma acestei prelegeri oamenii încep a se încredința că adevărat e ce li-s'a spus. Preotul le-a mai cetit și din cărți despre folosul vitelor Pinzgau, despre îngrijirea taurilor, despre grajdul și întocmirile pe sama lor ș. a.

Iar când oamenii au început să vadă că, zău, bine e cum le spune preotul, treaba aceasta a fost adusă înainte și în reprezentanța sau sfatul comunei.

Aici preotul a isbutit să înduplece pe oameni ca să aducă hotărîrea următoare:

Reprezentanța comunei «Viitorul» hotărăște să se cumpere 5 tauri, dintre cari 3 de soiu Pinzgau curat, iar 2 albi.

Hotărăște mai departe să se cumpere pentru cele 30 de iepe din comună un armăsar; iar pentru prăsirea porcilor 5 vieri de soiu Mongoliță.

Întocmirile trebuincioase pentru adăpostirea acestor animale se vor face pe locul comunal de lângă sat, numit «Vălișoara», unde se va închide un teritor de 4 jugăre pentru cultivarea de trifoiu, și alte plante, și unde se va lăsa un loc liber pentruca taurii să poată face mișcările trebuincioase.

Pentru facerea întocmirilor din vorbă, pentru închiderea locului, pentru cumpărarea taurilor, armăsarilor și vierilor, mai departe pentru întreținerea animalelor și plata îngrijitorului se votează suma de K 7000.

Banii se vor împrumută dela bancă, cu îndatorirea de a se replăți în timp de 20 de ani.

În comisia pentru pregătirea lucrurilor și ducerea lor la bun sfârșit se aleg: primarul Toma Grozea, subprimarul Teofil Florea, cassarul Irimie Stejar, notarul Petru Todescu și preotul Ioan Peptea.

Îngrijitor al vitelor de prăsilă se alege George Văcar, om de omenie și priceput la economia vitelor. El va avea să locuiască în casa ce se va face anume pentru îngrijitor și i-se va da loc în apropiere, unde să poată cultivă bucatele trebuincioase pentru sine, și i-se va da deocamdată și o plată de 20 coroane la lună.

În urma acestei bune hotărîri, întărite și de delegațiile mai înalte, în scurt timp toate se duc în îndeplinire spre mulțămirea de obște.

Cinci din frunțașii comunei și-au cumpărat și câte o vițea de soiu curat Pinzgau. Cassarul a fost încredințat în sfârșit cu supraveghierea bunului mers al economiei vitelor de prăsilă.

Toate au fost bine rânduite. Economia vitelor a fost pusă pe un temelie sănătos și astfel sporul crește văzând cu ochii.

Îngrijitorul George Văcar a început să cetească în timpul liber cărți de economia vitelor și în chipul acesta din zi în zi știa tot mai bine ce și cum trebuie să urmeze la buna îngrijire a animalelor ce i s'au încredințat spre îngrijire.

MOTUL ȘI FIREA LUI.

Ne-am încercat să dăm o descriere a ținutului locuit de așa numiții „Ciocoi“ și să le facem o scurtă caracterizare. Cele patru populații de munteni schițate sunt botezați de cei de „pe ape din sus“ și cu porecla de ciocoi. O numire curioasă, care nu poate avea nici o *inrudire psihică* cu sinonimul ciocoiu din România, deoarece pe aici n'au existat picior de boier ori nemeș cum le place la ai nostri să se numească. Ba, să nu greșesc și astăzi mai este câte un boier. Acela însă umblă din casă în casă, cu troace, linguri și furcuțe după făină de mălaiu și nițică râncezeală. Așa le zic prin ținuturile aceste la țigani: *boeri* și la țigance: *borese*, bagseamă pentru motivul că toată ziuica de vară se clocesc la soare și nu lucrează nimic. Așa e țiganul în munți. Altcum e țiganul la țeară. La tot cazul poreclirea aceasta provine din firea șăgalnică a muntenilor.

Trecând peste câteva sate cu o populație, care nu exprimă ceva tipic moțesc, mă opresc la *Lupșeni*.

Lupșa e poate cea mai frunțașă comună din munții apuseni, atât ca poziție geografică, cât și ca *trecut istoric*.

Poziția ei este cât se poate de romantică. Așezată pe valea Arieșului are în fața sa stâncile: Mărgani, Mărgăița și Mununii, iar în dosul său coline, dealuri și văi acoperite cu păduri, tufișuri și fânațe pe alocurea destul de mănoase. Ea însă e așezată pe o vale șesoasă, productivă în ierburi și cucurușiți. Pe această vale se află și locuri de fân îngrădite, cari poartă numirea de *troașe*, o numire după știința mea folosită numai în aceste ținuturi. Ea nu occură nici în limba vorbită pe airea, nu mi-s'a dat să o aud nicăiri, deși m'am interesat. Când prânzeam și cinam cu poetul *Coșbuc*, o am adus în discuție și a rămas încântat de frumuseța ei. Nefiind filolog nu pot să-i determin obârșia; poate e cuvânt slav ori vre-o rămășiță dacică cuvântul *troaș*; nu știu, Dumnezeu știe. Cucuruzul se face pe șesurile acestea întocmai ca și în țară.

Pe locurile din deal se seamănă grâu de primăvară, care relativ priește binișor. Săcară samănă oamenii foarte puțină; deasemenea orz, ovăs; cartofi mai mulți și multă cânepă, din care-și țăs și cos femeile cămeșile lor și ale bărbaților. Terenul ar fi foarte potrivit pentru pomărit, dar durere, poporul nu i-a înțeles folosul. O generație nouă de inteligenți încep reforma și în direcția asta. Va prinde rădăcini cu atât mai adânci, cu cât pildă vie au în una din comunele aparținătoare, cum unii pro-

prietari au luat sume frumoase pe poame și anume cele două comune situate la deal. Lupșa are cinci sate: Lupșa-sat, L. Hădărău, Valea Lupșei și comunele lăturalnice: Șasa Lupșa și Vința Lupșa. Cei din cele trei comune menționate le zic la locuitorii de acolo: *Lăturenii*.

Pe lângă aceste cinci comune bisericesti gr.-orientale, mai este și o filie gr.-orientală: După-mărgura, precum și o comună bisericească gr.-catolică în Lupșa-sat, care face cam $\frac{1}{3}$ parte a locuitorilor din această comună. Greco-catolicii au o biserică foarte veche din anul 1421, zidită din piatră și din var petri-ficat sau cum îi zic oamenii stâns acolo pe zid. Aceasta a fost luată cu puterea dela gr.-orientali, cărora le-a succedat în pă-trarul prim al veacului al noăsprăzecelea să-și ridice un edificiu măreț din piatră, care și azi e o podoabă între celelalte bise-rici de pe Valea-Arieșului.

Numărul locuitorilor trece peste 4000. Aici se află odini-oară pretura și scaunul unui protopop.

Este una din cele mai vechi comune. Pe baza de docu-mente istorice se constată că eră aici un cneziat românesc încă pe la 1325. La anul 1366 Ludovic I l-a prefăcut în domeniu feudal și l-a dat familiei române *Cândea* (Kendeth) care stăpânise cnezatul. La 1487 aceste drepturi ale Lupșenilor au fost cassate. De atunci a fost zidită biserica sus menționată, precum și o bi-sericuță de lemn la mănăstire, unde au fost călugări, iar azi acest teritor formează porțiunea canonică a preotului greco-ca-tolic, primită drept donație pentru întărirea catolicismului.

Dar chiar și după ce s'au luat drepturile Lupșenilor, comuna n'a încetat de a fi fruntașă, căci s'a păstrat în ea duhul vremilor mai bune, până bine încoace.

Înainte cu vre-o 200 ani s'a așezat aici, dupăcum ne spune tradiția familiară, un anumit Span Petru, venit dela băișagul din Zlatna și și-a făcut culcuș mai întâiu la capătul satului în locul numit *Cârștian*, care și azi e în proprietatea Spăneștilor. De aici s'a mutat în apropierea locului unde s'a zidit biserica gr.-orientală, mai târziu, trecând valea, și-a pus casa sub vechia bi-serică, întemeiată pe timpul cnezatului românesc și de atunci nemișcați au rămas din locul acesta. Familia Spăneștilor a fost timp îndelungat conducătoarea politică și bisericească a acestei puternice comune.

În timpul iobăgiei Span Nicolae, un frate al moșului, eră în-credințatul familiei nobilitare din Dicio-St.-Mărtin, Fekete Lajos

și Laslo. El purtă titula de „span domnesc“; încassa zăciuiala și îngrijă de facerea robotei. Spun bătrânii, că tot ce făcea el rămânea neschimbat. Vorba lui, cum zic Lupșenii eră de „*stanoște*“. In casa lui se adunau domnii și țineau judecăți asupra iobagilor. Această casă a servit vreme îndelungată ca local de școală gr.-orientală. Aici și-a început învățătura și scriitorul acestor rânduri. Casa aceasta s'a dărâmat numai înainte cu vre-o 3 ani și azi s'a ridicat una nouă, servind de locuință preotului gr.-or., un descendent a acestei fruntese familii.

O altă ramură a fost Span Niculae, fost timp îndelungat notar comunal. Acesta pe vremea revoluției fiind slușbaș a căutat să domolească poporul, dar acesta in furia sa eră să-l răpună. Abia a scăpat cu fuga. Ramura aceasta s'a stâns in linie bărbătească. Deasemenea și alte ramuri din trunchiul bătrân, rămânând numai câte o frântură slabă. Singură ramura din care se trage și subsemnatul a rezistat tuturor vijeliilor și ispitelor vremii, păstrându-și nealterată măduva și căutând să devină un nou trunchiu cu ajutorul proniei cerești.

Spăneștii au un rol frumos in trecutul acestei comune, căci fiind ei la conducere și prin a lor înriurire au câștigat cu o sumă bagatelă de 25,000 fl. v. a. toate drepturile familiei nobilitare suspomenite, și anume: *păduri întinse, mari, dreptul crășmăritului, al pescuitului și vânatului*. Tot ei au câștigat și dreptul târgurilor de țară și apoi mai târziu, sub primăria tatălui meu, s'au introdus târguri săptămânale, cari aduc mare folos locuitorilor din comună și împrejurime. Ca să aduc o dovadă de cumințenia bătrânilor spun numai atâta, că la răscumpărarea regaliilor au căpătat comunele peste 70,000 fl. (140,000 cor.)

In timpul din urmă comuna in loc să progreseze, decade văzând cu ochii. Cauzele acestei decadente sunt număroase. Ca o cauză de căpetenie se poate considera restrângerea pășunatului.

Asupra felului de traiu și asupra caracterului lupșenesc voiu. vorbi in o altă scrisoare.

Dr. Petru Șpan.

SFATURI DOCTOREȘTI.

Și de astădată vom vorbi despre un obicei rău, mai lătit de cum s'ar crede.

Multe mame și doice *ferb mac* (*sămânță de mac*) și il dau copiilor, ca să se liniștească și să doarmă. O fac cu gând bun și in credința, că copilului nu-i strică.

Dar nu-i așa. Fiertura (zama) de mac e otravă pentru copilul mic. În sămânța de mac se găsește o materie amestecată, care liniștește, amețește, îmbată, dar totodată și tâmpește creierul întocmai cum am văzut că face rachiul și celelalte beuturi spirtoase.

Deodată însă cu tâmpirea creierului suferă și celelalte părți ale trupului. Creierul e așa zicând căpetenia tuturor părților trupului; când el suferă, trebuie să suferă toate.

Copiii adormiți cu mac dela o vreme se ofilesc; își pierd toată vlaga.

Nu e vorba, sunt năcăjite uneori mamele cari au copii fără pic de somn; și să nu ne mirăm de loc, dacă ele în nepricepere fac ce au făcut milioane de mame înaintea lor.

Dar, dragile mele de mame, căutați pentruce plânge copilul, delăturați pricina plânsului și veți avea odihnă întreagă noaptea.

Copiii, de regulă, nu plâng, că ar fi răi și nărăvoși; plâng, că îi supără ceva.

Acest ceva trebuie delăturat și copilul se va liniști, va adormi ca un inger blând, lăsând și pe ceilalți din casă să se odihnească.

Uite, să spun eu, pentruce plâng cei mai mulți copii. Pelea copiilor e subțire, fină, foarte simțitoare. Umezeala, mai ales umezeala udului ustură; apoi o indoitură a cârpelor, în care e învăluit copilul, pricinuește chiar dureri. Un purece sau alte bidinganii mici, pișcând ici și colea, umplu pelea copilului de blânde, cari stârnesc o mâncărime neplăcută, ba dor uneori în măsură supărăcioasă.

Iată unele pricini, pentru cari plânge copilul.

Așadară dacă un copil nu vrea să adoarmă, mereu se svârcolește, mereu plânge, nu alergați la fertura de mac. Așezați-i bine așternutul, puneți-l în uscat, scăpați-l de pureci — acești oaspeți nechemați ai tuturor caselor, unde se îngrămădește ne-curățenia.

Dacă ați făcut toate acestea și copilul nu se liniștește însă, e semnul, că copilul suferă de vre-o boală oarecare. Are dureri la cap ori airea, sau altceva îl neliniștește. În acest caz nu căutați sfatul vecinelor. Vecinele sunt sfătuitoare rele. Alergați cu copilul la medicul din apropiere, care e pus anume pe treaba asta. El a învățat multe și a văzut multe, va cercetă copilul și va spune ce-i lipsește și ce e de făcut.

Dr. I. B.

CĂRĂRILE VIEȚII.

(Urmare).

Am arătat că cărările vieții la sate sunt foarte puține: plugăria, preoția, învățătoria, cariera de notar și, poate ici-colo, vre-un meșteșugar și negustor, ca reprezentanți ai acestei cariere.

La orașe însă treaba se schimbă. Aici sunt sute de cărări, pe cari oamenii își agonisesc pâinea de toate zilele și foarte mulți se și îmbogățesc.

Pe aceste cariere am dori să fie povățuit tineretul nostru; de aceea vom da în cele următoare întregul șir al carierelor, așa pe cum ele sunt grupate în statistica țării.

I. Cultura avitică.

A. Agricultura și grădinăritul.

1. Cultura pământului (plugăria).
2. Cultura vitelor, oeritul și cultura galițelor.
3. Legumăritul.
4. Grădinăritul artificial și comercial, școalele de pomi.

B. Pădurăritul, vânatul și facerea cărbunilor.

5. Pădurăritul și vânatul.
6. Facerea cărbunilor.

C. Stupăritul, cultura mătasei și a peștilor.

7. Stupăritul.
8. Cultura mătasei.
9. Cultura peștilor.

D. Pescăritul.

10. Pescăritul în apele dinlăuntru țării.
- 10 a Pescăritul pe mare și dela marginea mării.

II. Mineritul (băitul) și metalurgia, industria, comerțul, creditul, comunicațiunea.

A. Mineritul și metalurgia.

11. Mineritul de fer (scoaterea ferului).
12. Mineritul altor metale nenobile.
13. Mineritul de aur și argint (scoaterea aurului și argintului).
14. Metalurgia ferului (alegerea ferului).
15. Metalurgia altor metale.
16. Mineritul de cărbuni de peatră și de cărbuni bruneți.

17. Scoaterea uleiului mineralic.
- 17 a. Răfinarea (curățirea) uleiului mineralic.
18. Mineritul de sare și ferberea sării.
19. Alte soiuri de minerit.

B. Industria.

a) Industria proprie (adevărată).

I. Industria de fer și de metale.

20. Lucrarea ferului, vărsarea ferului și oțelului.
21. Ferăritul.
22. Mehanica.
23. Fabricarea de scule.
24. Pilăritul.
25. Fabricarea șurubelor (șiroafelor).
26. Fabricarea cuielor.
27. Fabricarea sârmei (drotului) și țesutul sârmei.
28. Fabricarea vaselor de fer.
29. Fabricarea cuțitelor.
30. Lăcătușeria de edificii și artificială.
31. Fabricarea mobilelor de fer și a casselor de bani.
32. Fabricarea acelor.
33. Fabricarea condeiilor de scris și a părții de metal a stilului acestora.
34. Fabricarea obiectelor de aur și argint.
35. Lucrarea sub ciocan a arămii, căldărăria, vărsarea bronzului și a cioei.
36. Tece pentru cartușe (gloanțe), fabricarea cartușelor și proiectilelor.
37. Fabricarea articolelor pentru candelabre și lampe.
38. Lucrarea plumbului și a cositorului.
39. Industria tinichelei (blehiului).
40. Fabricarea sicriilor (copârșauălor) de metal.
41. Monetăria (fabricarea banilor).

(Va urma).

DIN POPOR.

Fost-am pe unde-am iubit,
Pe mândruța n'am găsit.
Și m'am lăsat după vânt
Și am dat de un mormânt.
Vântul împrejur suspină,

Iarba 'ncet că se clătină.
Sărăcut, amar de mine,
De aș simți moartea că vine,
Aș lăsa cu jurământ,
Să mă 'ngroape 'n cel mormânt.

ȘTIRI

Duminecă în 4 August întreg Sălăgiul a fost în sărbătoare. S'a ținut adunarea despărțământului, cu o expoziție de copii, și s'a serbat aniversarea 72-a a nașterii dlui George Pop de Băsești. A fost o însuflețire în mulțimea de popor adunată din toate părțile Sălăgiului, cum nu se poate închipui. Cuvintele de foc a vorbitorilor, au străbătut inimele și au făcut să se vadă pe o clipă, cât nu se poate face, prin frățească dragoste, prin adevărată interesare, pentru pătura largă a poporului românesc.

Adunarea despărțământului Ibașfalău oprită. — Organele polițiale dela Ibașfalău a oprit adunarea desp. *Sighișoara*, pe baza unui statut intern, prin cari se opresc orice reprezentatii, adunări, cari nu se țin în limba maghiară.

† La Cămpina, în Țara românească, unde treci pela Predeal, a murit unul din cei mai însemnați bărbați ai Românilor: *Nicolae Grigorescu*. Numele lui îi-cunosc cetitorii foii noastre, căci am dat câteva chipuri după pânzele lui, — căci el a fost meșter neîntrecut la noi în pictură. El a fost un suflet muncitor, cinstit și cu minte mare. A făcut lucruri foarte frumoase în toată viața lui, și chiar la pragul morții. Pentru aceea vom scrie, în numărul viitor, un articol mai lung și amănunțit despre Grigorescu.

Dascăl slab. — Îl cheamă *Ioachim Muntean*. Din Beba veche în Bănat. Rugat din partea directorului desp. „Sân-Miclăuș“ să lămurească înaintea oamenilor rostul și menirea Asociației, și să câștige membri noi, are obrazul să răspundă, că țărani nu mai au *lipsă de conducători*, dela cari ar putea să-și însușească cultură, și mai spune și alte multe năzbătii.

Despărțământul Sân-Miclăușul-mare, și-a ținut adunarea generală la 4 Aug. a. c. în Sân-Miclăuș. Vorbiri frumoase și prelegeri instructive, una economică, și alta despre poezia populară. S'au înscris mai mulți membri noi la Asociațiune.